

PRAVÉ PERLY PÍŠŇOVÉ: EDICE ČESKÝCH LIDOVÝCH PÍSNÍ A RAKOUSKÁ CENZURA

Lucie Uhlíková

Představy veřejnosti o českém a moravském hudebním folkloru a také jeho celkové chápání a vnímání jsou ovlivněny zejména masmédií, která mají na tomto poli od poloviny 20. století klíčovou úlohu. Významnou roli však hraje také rodina, předškolní a školní vzdělávání, aktivity folklorních kolektivů i jednotlivců či hudebních skupin z oblasti nonartificiální hudby, inspirujících se folklorem. Tato široká platforma využívá materiál především z tištěných edic folkloru, tedy z nejrůznějších sbírek a zpěvníků, které na našem území představují poměrně vydatný písňový zdroj. Díky dlouholetému čerpání z těchto „vod“ má případný zájemce o hudební folklor jasnou představu o podobě a kvalitě (hudební, textové, ale i estetické či etické) odkazu našich předků. Otázkou zůstává, do jaké míry tato představa koresponduje s realitou.

Jak je dobře známo, první sběry a především tištěné prezentace hudebního folkloru u nás podléhaly estetickému hledisku posuzování, i když známe i jiné přístupy, k nimž patřila sběratelská aktivita Jana Jeníka z Bratřic, o které na půdě toho kolokvia před několika lety referoval Jiří Traxler (2009). Je však třeba připomenout, že Jeníkovy zápisy nebyly určeny k publikování a téměř všechny pozdější prezentace jeho sběrů byly poznamenány nejrůznějšími cenzurními zásahy.¹ Estetickým hlediskem se neřídila ani tzv. guberniální sběratelská akce (1819), o které zde zase v loňském roce hovořil Lubomír Tyllner; její naplnění – ať už sledovalo jakékoliv politické, administrativní, či dokonce výzvedné cíle ve smyslu fungování státního aparátu – bylo totiž v rukou laiků, kteří, pro nás naštěstí, pouze nějakým způsobem splnili zadaný úkol a na obraz a pozvednutí národa při tom příliš nehleděli. Když potom vyšla díky osobě Jana Rittera z Rittersberka² část guberniálního sběru v edici *České národní písně – Böhmische Volkslieder* (1825), dobové

1. Šlo zejména o upravování textů, vytečkování míst vulgarismů či úplné vynechání zápisů (srov. Traxler 1999: 11–13).

estetické posuzování hudebního folkloru vedlo k jejímu odsouzení. Např. vlastenec Josef Vlastimil Kamarýt (1797–1833), kněz a blízký spolupracovník Františka Ladislava Čelakovského, editora první úplnější sbírky českých a moravských lidových písní, se o Rittersberkem vydaném materiálu vyjádřil jako o písních „jakové nezbedná lůza necudným hlasem pronáší“ (Dvořák 1946: 590).

Zastavme se nyní právě v této době a podívejme se blíže na poměry, které u nás v první polovině 19. století panovaly. Právě jejich dozvuky ovlivnily vydávání písňových sbírek na další dlouhá desetiletí, jejich důsledkem se nastavila laťka kvality, obraz českého a moravského písňového folkloru, který si mnozí nesou ve svém nitru až dodnes. Z dobových dokumentů, zejména z osobní korespondence sběratelů a editorů víme, že vydávání písní v první polovině 19. století bylo značně komplikované. Nestačilo jen nashromáždit materiál a sehnat finance. Neméně důležité bylo povolení cenzora.³

Politická cenzura byla v českých zemích zavedena za vlády Ferdinanda I., byla však až do roku 1707 prováděna duchovními. Tehdy císař Josef I. rozhodl o tom, že cenzura politických a čistě světských záležitostí nemá náležet církvi. Významným zásahem do cenzurní praxe se pak stalo především vydání cenzurního patentu (11. 6. 1781) Josefem II., který zcela odstranil vliv církve na cenzurní rozhodování a celkově jej uvolnil. Jeho benevolentnější přístup ovšem skončil za vlády Leopolda II., kdy byl v roce 1790 vydán dvorní dekret nařizující potlačovat vše, co cenzori označí za „povážlivé“. Leopoldovým nástupcem Františkem II. pak byl vydán roku 1795 přísný všeobecný cenzurní řád sjednocující všechny předchozí nařízení a předpisy, roku 1798 vzniklo samostatné studijní a cenzurní dvorské ředitelství podléhající přímo císaři, od září 1801 byla cenzura podřízena přímo policii a roku 1803 byly dokonce recenzovány všechny knihy

2. Jan Ritter z Rittersberka /či z Rittersberku/, (1780–1841), hudební kritik a organizátor pražského hudebního života.
3. Tento příspěvek podrobněji rozpracovává část kapitoly „Tištěné edice lidových písní v českých zemích – vývoj a vybrané problémy“ autorek Věry Thořové, Marty Toncrové a Lucie Uhlíkové, otištěné v publikaci Uhlíková, Lucie et al.: *Hudební a taneční folklor v ediční praxi*. Praha: Etnologický ústav AV ČR 2011, s. 11–40.

povolené do roku 1791. V roce 1810 pak vyšel liberálnější cenzurní předpis, kterým se však výkonné orgány příliš neřídily a jeho vydání tedy vyznělo naprázdno. Předběžná cenzura byla v Rakousku zrušena 15. 3. 1848 císařem Ferdinandem, nahradil ji tiskový zákon. Trestní odpovědnost tak byla přenesena na autory, vydavatele i tiskaře (Pokorná 2009: 306–307).

V době vydávání prvních sbírek, za vlády císaře Františka II., existovala cenzura dvojitá – politická a církevní (té podléhali např. kněží a členové řádů). Měly za úkol zabránit šíření všeho, co by ohrožovalo náboženství, stát a dobré mravy. Cenzura se vztahovala na celou tištěnou produkci, tzn. i vědeckou, postihovala výtvarná a hudební díla, stejně jako užité umění. Zvláště obezřetně se mělo přistupovat k dílům určeným mládeži a neprivilégovanému lidu (např. ke kalendářům či kramářským tiskům⁴), byl také přísně zakázán jakýkoliv podomní obchod s knihami a tiskovinami. Výklad cenzurních předpisů byla zcela v režii cenzora, záležel pouze na jeho osobním názoru a postoji; někteří nositelé této funkce byli v oboru, o kterém rozhodovali, nedostatečně vzděláni, jiní však byli významnými umělci či vědci. V době před březnem 1848, kdy byla cenzura zrušena, zastával tuto funkci v Praze např. Jan Nepomuk Zimmermann či Pavel Josef Šafařík (Pokorná 2009: 308). Avšak ani souhlas cenzora ke zveřejnění díla nechránil autora díla před osobní odpovědností. Ta vedla k autocenzuře – je totiž více než jasné, že se cenzorskému úřadu předkládalo pouze dílo, které mělo šanci povolení získat. Předběžně autocenzurovaná a následně navíc cenzurovaná produkce pak logicky ovlivňovala vkus konzumentů-čtenářů.

Cenzurování způsobovalo značné průtahy při přípravě díla do tisku a přinášelo i zásadní zásahy do obsahu, pro autora často nepřijatelné. Cenzura pravidelně bránila veškerým projevům národního uvědomění a boje za národní emancipaci. Dokládá to např. Čelakovského dopis Kamarýtovi z února 1822 se stížností na tehdejšího pražského cenzora Zimmermanna: „Představ si člověka – ba co mluvím! – d'ábla v podobě lidské, vlka v rouše ovčím, zakoupeného otroka, v tvář lichotícího a za

4. O cenzuře a kramářské písni podrobně pojednal v samostatné kapitole Josef V. Scheybal ve své práci *Senzace pěti století v kramářské písni* (srov. Scheybal 1991: 68–74).

zády pomlouvajícího, sedícího na ouřadě, šalbou, lichocením, povržením vlasti vydobytého [...] k tomu podpiš ke všemu: cí. kr. censor, český spisovatel (či jen prozatím opisovatel). O! co to za ohyzdného popa! žluč mně přebíhá a vzteklost se mne chápá patřícího tu předemnou [sic!] na druhé oddělení národních písní, jež jsem právě dnes z cenzury obdržel. V pojednání mém o národním básnictví, cokoli jsem o národnosti kde řekl, to všecko vymazáno, a já při tom při všem té největší skromnosti a mírnosti užíval na vzdor srdci mému. Tam již to s námi přišlo! – Víc než polovice písní buď vymazána, buď zohyzděna, – co tomu říkáš?“ (Čelakovský 1869: 86)

Cenzura byla ale v případě Čelakovského zneužita i pro konkurenční boj – vydání jeho *Slovanských národních písní* bylo zdržováno ve prospěch Rittersberkových *Českých národních písní* (*Böhmische Volkslieder*) vydávaných ve stejné době. Rozhořčený tón Čelakovského promlouvá v dopise Kamarýtovi z května 1824: „Národní písně se již tlačí – ale ne moje; nýbrž Rittersbergovy [sic!] pod titulem: Böhmische Volkslieder, 2 dílky asi 14 archů; máš-li se chuť předplatiti, se 6 zl., po vyjití pak za 10 zl. V druhém dílku budou prý též národní tance, jako kalamajka, vrták, kalup atd. a pak německé národní česko-hranické, jako: Zwoa Wocha noach Oastern [...] Já se bojím, že nám udělá hanbu hroznou. Někdy ti více povím o tom pánu, jakou sem s ním měl komedii. Moje české zůstanou zcela v rezu, dal jsem odděleníčko do cenzury; ale bylo mi slovo *Slovanské* přetrháno. Tedy jsou Tatarské. A bez názvu těžko vydati knihu. Hodil jsem vším do kouta; a skoro mi chuť odpadla, čeho více brzo vydati.“ (Čelakovský 1869: 159–160)

Problém spojených nádob – cenzury a s ní ruku v ruce jdoucí autocenzury – ovlivnil českou ediční praxi víc, než je na první pohled zřejmé. Osobní zodpovědnost a snaha neprohřešit se vůči náboženství, státu a dobrým mravům podmiňovaly práci sběratelů-editorů velmi podobně jako známější a dodnes kritizované romantické vidění lidové kultury a zdůrazňování především pozitivních rysů lidové tvorby, jak jej dokládá např. úryvek z předmluvy Františka Sušila k jeho sbírce *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*: „Národní písně slovanské za doby poslední hojně pěstovatelů z nejedné příčiny nalezly. S jedné strany líbeznost, prostota a svěžest samorostech těch kvítků zajala duše těch, jejichžto zrakové na nich spočinuli; s druhé

strany viděly se písně ty čarodějným klíčem býti, jimž tajnice povahy národa sa otvírá a mnohostranně se nazíráti dává. i tyto, jež vydáváme, písně obojí ráz ten do sebe mají, a ač bohužel nemůžeme říci, že jsou obrazem *historie* národa našeho, aneb že jsou chrámem posvátného vědění, vědomí a věření jeho, přece se v nich co v prozračitěm křišťálu soukromý život národní obráží, dolování v nich pro starožítí není zhola nevýnosno a vzduch nad nimi se vznáší, jímý duše blahodějně osvěžuje se (Sušil 1859: III).

Lze předpokládat, že sběratelé a editoři lidových písní se vyhýbali konfliktu s úřady a jejich nařízenými. Znamenalo to totiž zmaření jejich dlouholeté namáhavé práce: Sušil nazval své sběry „ovocem mnoholetého, krušného a mozolného v báněch moravské národní poesie dolování“ (Sušil 1859: IV). Je tak více než pravděpodobné, že problémům se předcházelo, resp. ještě před cenzurou nastoupila autocenzura. Dobrým příkladem pro nás mohou být tři sbírky kněze Františka Sušila – *Moravské národní písně* (1835), *Moravské národní písně. Sbírká nová* (1840) a *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými* (1. vydání po sešitech 1853–1859, 2. vydání jednosvazkově 1860). Sušil podléhal cenzuře církevní i politické a tomu nutně výběr písní musel podřídít. Výsledky cenzorského řízení týkající se jeho první sbírky známe z dopisu, který mu 15. listopadu 1832 napsal jeho blízký spolupracovník, tehdejší brněnský kaplan Vincenc Pavel Žák (1797–1867): „Kdo jejich censorem byl, nevím, ale nebylli Kopitár,⁵ byl předce Slovan (ne Čech) naši literatuře tuším dosti přející; a že jen z potřebnej opatrnosti, to jest, nerád Vám sem tam něco přetrhl, neb s poznamenáním provodil, poznáte sám z toho, co připsal, a co Vám všechno ode slova ke slovu tuto oznámím...“ (Vychodil 1917: 8–9) Dopis pak doslovně podává a vysvětluje všechny cenzorovy⁶ připomínky, které jsou psány latinsky, ovšem s řadou gramatických

5. Slovinský slavista Bartolomej Kopitar (1780–1844), tehdejší ředitel dvorní knihovny ve Vídni.

6. Je více než pravděpodobné, že podepsaný cenzor Mayrhofer nebyl autorem připomínek k jednotlivým písním, podklady musel psát dobrý znalec slovanské lidové slovesnosti, což plyne z odkazů na varianty. Jestli šlo skutečně o Kopitara, nevíme, ale je to pravděpodobné.

chyb. Vyplývá z nich, že cenzor vyřadil píseň *Slavkovský pan farář pěkně káže* s poznámkou, že obsahuje nevhodnou interpretaci kázání⁷ a škrtl i píseň *Ti ždaničtí úradové na vojnu verbují* s poznámkou, že píseň je příliš dobově aktuální.⁸ Doporučení k vyřazení se týkalo rovněž několika písní obsahujících motiv sebevraždy, protože jejich text se neslučuje se správným křesťanským předsevzetím (to zapovídá sebevraždu jako smrtelný hřích). Kaplan Žák zhodnotil v již zmíněném dopise výsledek cenzury takto: „Z toho račte uznati, že kdo poznamenání a–h činil, buď příliš ostrým cenzorem býti nechtěl, anebo snad ještě jen muž, od Censury o svůj úsudek požádaný, který by nám nerád mnoho přetrhl, avšak znaje okoličnosti času, opatrnou býti radí. Jak ale máme nyní za dost učiniti *Mayerhoferowi*? Já myslím tak (jestli proti tomu nic nemáte):

Ke číslu I.⁹ dodejme, jako skončení eště:

„A ty dcerko synku!

Lásku v uzdě mějte,

Boha, drahou dušu

z myslí nepouštějte.“

Pak poznamenání: jak tato píseň končí, takovým smyslem zavírej každý čtenář i písně číslo 2. a 143, věda, že písně národu našeho nikdy úmysl nemají samovraždě její ohavnost ujímati, a srovnej číslo 148, 177, 190.“ (Vychodil 1917: 10).

Sušilovu odpověď neznáme, avšak byla určitě kladná, protože ve vytištěné edici u první písně skutečně nalezneme drobně obměněnou závěrečnou moralizující strofu i dodatek dle křesťanské věrouky, ujišťující „moudrého čtenáře“, že naše lidové písně rozhodně neubírají sebevraždě její „ohavnost a hříšnost“ (srov. Sušil 1835: 11). Tím oba přátelé považovali věc za vyřešenou. Sušil pak cenzorovo doporučení o nevhodnosti zařazení písní s motivem sebevraždy nerespektoval, vynechal pouze jedinou, s textovým začátkem *Ja, na našem poli*.

7. Sušil píseň zařadil po zrušení cenzury do své třetí sbírky jako číslo 655.

8. Text písně poukazoval na sociální nespravedlnost při odvádění na vojnu, srov. variantu *Ti ranšpurští úradové na vojnu verbují a já sa tej vojny bojím, já na ňu nepůjdu* (Šrámková – Toncrová 1993: 19), Sušil ji ani po zrušení cenzury neotiskl.

9. Píseň *Bude vojna, bude* – týkala se jí cenzorova poznámka o nevhodnosti vzhledem k motivu sebevraždy.

Vyhodnotíme-li jednotlivé cenzorské připomínky z hlediska kvantity, zjistíme, že se týkají pouze několika písní,¹⁰ přičemž celá Sušilova první sbírka obsahovala na 190 písňových textů.¹¹ Do jaké míry byl ale již Sušilův předběžný a cenzuře posléze předložený výběr materiálu zasazen politickými, náboženskými, etickými i estetickými hledisky a do jaké míry byl obsah jeho sbírek ovlivněn jeho kněžským povoláním,¹² to dnes můžeme jen odhadovat. Avšak je třeba mít to na paměti při vyvozování jakýchkoliv závěrů postavených na analýze textů jeho písňových edic.

Jak již bylo řečeno, cenzuru nahradil v roce 1848 tiskový zákon, přenášející odpovědnost za obsah vydaného díla nejen na autory či editory, ale také na vydavatele a tiskaře. Změnu poměrů odráží Sušilova třetí sbírka, kam již sběratel zařadil bez problémů i některé dříve cenzurou zakázané písně. Odstranil také (a to bez jakéhokoliv vysvětlení) výše zmíněnou umělou moralizující strofu k písni *Bude vojna, bude* i poznámku pod čarou určenou „moudrému čtenáři“. Snahy o pozvednutí národa však potřebovaly výtvořily lidu na vyšší estetické úrovni, a tak se opět cenzurovalo/autocenzurovalo – i když bez úředního nařízení.

Tento přístup k materiálu neminul např. dílo silně nábožensky založeného, prudérního, nicméně horlivého vlastence Františka Bartoše. Ten odmítal tzv. úpadkové písně a jejich texty „všelijak znešvařeny porušeným vkusem“ (Bartoš 1889: VII), ale také texty odporující jeho estetickému a etickému náhledu. O jeho zásazích do textů lidových písní víme nejen z odborných kritik,¹³ ale mj. z životopisných poznámek

10. Kolik písní cenzor zakázal celkově, to nevíme, z textu dopisu vyplývá, že šlo o více písní, než dopis konkrétně zmiňuje. Kromě výtek doplnil cenzor k písním i další připomínky, které však patří spíše do kategorie komentáře či doplňky k předloženému materiálu. Např. k písni *Ach, Bože můj, co mne mrzí svět* připojil cenzor poznámku „*natura naturissima!*“ (srov. Vychodil 1917: 9).

11. K obsahu a přesnému počtu jednotlivých Sušilových sbírek srov. Procházková, Jarmila: Sušilovy sbírky lidových písní z let 1835 a 1840 a jejich využití ve sbírce třetí. In: Frolcová, Věra (ed.): *František Sušil (1804–1868). Odkaz a inspirace*. Rousínov: Město Rousínov – Etnologický ústav AV ČR Praha, pracoviště Brno, 2004.

12. Sušil jako kněz byl nutně limitován a priori již v terénu, protože jeho povolání bránilo otevřenosti zpěváků a ovlivňovalo druh písní, kterému mu byli ochotni zazpívat.

13. Srov. Váša, Pavel 1909: Jak F. Bartoš umravňoval moravské písně. *Lidové noviny* 14. 4., s. 1; Souček, Stanislav 1910: Jak použito sbírky lidových písní a tanců moravských a slezských, pořázené r. 1819. *Národopisný věstník československý*, 5, s. 1–23.

Antonína Novotného, přispěvatele jeho sbírek, který si na konto svých zápisů v edici *Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými* (Bartoš 1882) posteskl nejen na množství tiskových chyb, ale také na Bartošovy zásahy do písňových textů: „Velice mne také mrzivalo, že pan Bartoš texty, jež mu nekonvenovaly, po svém opravoval. To není správné. To jsou lidové dokumenty, a ty mají být naprosto přesné a pravdivé. Co se snad do tisku z té či oné příčiny nehodí tak jak to je, ať se to uchová v archivu a netiskne. Abych alespoň jeden příklad uvedl, jak, jak byl můj text měněn, uvádím ze sbírky III. čís. 1746 (str. 914)

Můj zápis z V. Pavlovic:

Žid je pán,
žid je pán,
židovka je paní,
mladí židi ščeňata,
staří židi smradi.

A vytištěno je:

Žid je pán,
žid je pán,
židovka je paní
a žid'ata pánata,
my jejich poddaní.

V loňském roce spatřila světlo světa publikace kolektivu autorů nesoucí název *Hudební a taneční folklor v ediční praxi*. Zabývá se mj. rozkrýváním složitého vývoje sběru a publikování folklorního materiálu v českých zemích. Hned v první kapitole jsem se společně s Martou Toncrovou a Věrou Thořovou pokusila ukázat řadu důvodů toho, proč tištěné sbírky předkládaly a dodnes předkládají veřejnosti výběry písní v určité vylepšené, učesané podobě a proč má naše veřejnost značně zkreslené představy o povaze hudebního folkloru či o reálné skladbě tradičního zpěvního repertoáru. Folkloristika sice již estetické hledisko – preferování „krásných“ či textově co neúplnější písní – opustila, od roku 1989 editory neomezuje ani žádná cenzura. Avšak praxe stále jaksi pokulhává za teorií, stejně tak i obsah učebnic dějin české literatury. A tak většina národa dodnes vnímá náš písňový folklor jako v knihách uloženou kyticí květů či jako samé, slovy Františka Bartoše, pravé perly písňové.¹⁴

14. Srov. Bartoš 1903: 10: „Jsou mezi našimi písněmi lidovými pravé perly poetické.“

Prameny a literatura:

- BARTOŠ, František (ed.) 1889: *Národní písně moravské, v nově nasbírané*. Brno: Matice moravská.
- BARTOŠ, František [1903]: *Sto lidových písní československých s rozhovory a výklady*. Praha: J. Otto.
- ČELAKOVSKÝ, František Ladislav 1869: *Sebrané listy F. L. Čelakovského*. Praha: Grégr.
- DVOŘÁK, Karel 1946: Studie a poznámky vydavatelovy. In: ČELAKOVSKÝ, František Ladislav: *Slovanské národní písně*. Ed. Karel Dvořák. Praha: Ladislav Kuncič, s. 538–721.
- POKORNÁ, Magdaléna 2009: Cenzura. In: PÁNEK, Jaroslav (ed.): *Akademická encyklopedie českých dějin. A–C*. Praha: Historický ústav, s. 306–311.
- SCHEYBAL, Josef V. 1991: *Senzace pěti století v kramářské písni. Příspěvek k dějinám lidového zpravodajského zpěvu*. Olomouc: Kruh.
- SUŠIL, František 1835: *Moravské národní písně*. Brno: Josef Jiří Trassler.
- SUŠIL František 1859 [1853–1859]: *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*. Brno: Karel Winiker.
- ŠRÁMKOVÁ, Marta – TONCROVÁ, Marta (eds.) 1999: *Ty ranšpurské zvony zvoňá... Slovanské lidové písně z Ranšpurku, Cahnova a okolí*. Brno: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR – Obecní rada obce Rabensburg.
- THOŘOVÁ, Věra – TONCROVÁ, Marta – UHLÍKOVÁ, Lucie 2011: Tiské edice lidových písní v českých zemích – vývoj a vybrané problémy. In: UHLÍKOVÁ, Lucie et al.: *Hudební a taneční folklor v ediční praxi*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., s. 11–40.
- TRAXLER, Jiří 1999: *Písně krátké Jana Jeníka rytíře z Bratřic. I. díl*. Praha: Etnologický ústav AV ČR.
- TRAXLER, Jiří 2009: Prostoupení radosti a smutku v zápisech folkloru Jana Jeníka z Bratřic z počátku 19. století. In: PŘIBYLOVÁ, Irena – UHLÍKOVÁ, Lucie (eds.): *Smích a pláč. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko v Náměšti nad Oslavou*, s. 50–62.
- VYCHODIL, Pavel [1917]: *Z doby Sušilovy. Sbirka dopisů*. Brno: Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských.

Genuine song gems: Various editions of Czech folk songs and Austrian censorship

The publishing of Czech folk songs brought many challenges to their early publishers, especially in the period when the Czech lands were still part of the Austrian Monarchy. The editors of the first printed collections had to gather an extensive body of song material, find sufficient finance, as well as get over many official obstacles. One of them was a preliminary censorship. This was supposed to prevent spreading anything dangerous to religion, state and good morals. Censorship involved all printed matters, including scholarly materials, and fine arts, music and applied arts. Censorship and the related self-censorship marked heavily the publishing of folk song collections not only in the 19th century. Among other things, censorship has shaped the criteria of quality (aesthetic point of view) and the overall image of Czech and Moravian song folklore, which many people treasure in their hearts even these days. The paper provides examples of censorship orders and their transformations, as well as specific details of the censored and uncensored editions of Czech and Moravian folk songs.

Key words: folk song editions; traditional folk music; censorship;
František Ladislav Čelakovský; František Sušil; Austrian Monarchy.

*Studie vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace RVO: 68378076.